

Поход владике Рада на Подгорицу

(По списима Тајне архиве Намјесништва далматинског)

О походу владике Рада на Подгорицу (1832) писао је и Душан Д Вуксан („Записи”, мај 1930, стр. 282—284), осврћући се на испитивање узрока неуспјеле улоге Ивана Вукотића¹⁾. На крају свог написа Вуксан је истакао да ће бити потребно да се О Ивановићу — Вукотићу и његовом раду у Црној Гори проговори у посебном чланку према материјалу који се налази у Државном архиву Црне Горе.

Према списима из заоставштине Д. Вуксана, које је његов син Владимир уступио Историском институту Црне Горе, види се да је Вуксан и даље радио на расвјетљавању теме и понаособ улоге И. Вукотића.

Односни списи састоје се из два документа: извјештаја од 29 марта 1832 из списка Тајне архиве Намјесништва далматинског (препис је писан руком Милоша Живковића, бившег секретара краља Николе) и „свидјетелства“ од 12 октобра 1833 писаног и потписаног од И. Вукотића.

Оба документа као таква саопштавамо.

Перо Шоћ

I

Шеф полиције Штока у Задру под 29 марта 1832 г. бр. 91/ д. р. подноси Пресидијуму Намјесништва у Задру извјештај²⁾ о походу Црногораца на Подгорицу под заповједништвом генерала Вукотића и архимандрита Петровића

Приспјевши црногорске чете, једна под заповједништвом генерала Вукотића, а друга — архимандрита Петровића, потпомогнутог од игумана Бурђевих Ступова (пошто се је повратио на Цетиње синовац Вукичевићев, да буде на управи у Црној Гори, и да може примати кореспонденцију руског консула у

¹⁾ О овој теми отада су објављени и прилози у "Зетн" од 13 јула 1930 и 7 јануара 1934, као и у "Народном листу" од 27 августа 1936 године.

²⁾ Geheime Akten, књига XIII, пресидијални број 144/д. р. — Оригинал на италијанском језику.

Дубровнику итд.), зауставише се оне у Зетској Равници, гдје је војни одред (корпус) Вукотићев, у намјери да опсједа село Голубовце у којем се триста Турака бјеху склонили у двије куће, из којих су се бранили, ступио у преговоре са Подгоричанима, који су у неком растојању стајали под мотрењем другог војног одреда црногорског под заповједништвом архимандритовим (рачуна се да су ова два одреда — корпуса — бројала око 20.000 пушака са усташама арбанашким). У овоме стању продужено је за осам дана, за којих је генерал Вукотић непрестано преговарао са Подгоричанима, а да није дошло до никаквог закључка у овим преговарањима, нити приморао на предају триста опсједнутих Турака у поменутим двијема кућама села Голубовци, у којем је Вукотић послије другог дана доласка у Зетску Равницу одредио свој главни стан. Тврди се да је послије трећег дана пак у одред Вукотићев ушло велико незадовољство, које је све више расло, тако да су осмога дана Црногорци нахија: Црнојевића Ријеке и Љешанске сви одбјегли са својим поглавицама, тако да је генерал Вукотић напуштен био од своје војске, која је тада спала на 50 људи највјернијих, пошто су арбанашки усташа ноћу кришом слиједили примјер својих црногорских субораца. Ово одбјегавање приписује се унеколико претрпјелим патњама, помањкању и оскудици хљеба који је закаснио због превоза, и због потпуног помањкања, посљедњих дана, вина и воде, све околности усљед којих су Црногорци претрпјели стварне оскудице. Генерал Вукотић, напротив, корио је поменуте нахије да су се њихове вође дале поткупити од Подгоричана великим новчаним свотама, и јавно је називао издајником попа Пејовића, поглавицу Ријечке нахије, човјека упливна и над Црмничком и Љешанском нахијом. Други пак хоће да кажу да је Ријечка нахија, која је у прошлости активно и богато трговала са арбанашким становницима Зетске Равнице, с обзиром на застој и бојазан губитка ове трговине и на горе поменуте оскудице, била прва која је оставила руску заставу и свога вођу, и да је све што је преостало од одреда пошло за њеним примјером.

Тако у суботу 17 текућега зором Подгоричани изађоше са једним одредом пјешадије и коњице (чији је тачан број непознат), и овоме је, упућеном на село Голубовце, успјело да ослободи њих 300 опсједнутих Турака, а да није пак имало времена — као што је намјеравао — да зароби генерала Вукотића, који се још налазио у овоме селу, пошто је архимандритов одред кренуо био да нападне Подгорицу, покушавајући да се користи ослабљењем њене посаде. Увидјевши то одред Подгоричана, са поменутим 300 њихове браће, ослобођеним од опсједања вратише се сви у Подгорицу. Црногорци, којима је заповиједао архимандрит, окренуше им леђа и брзо побјегоше преко равнице према њиховој домовини, оставивши непријатељу топништво

и ратну муницију. Архимандритов одред имао је неколико мртвих и много рањених у овоме повлачењу. И сами Црногорци тврде да би њихов губитак био много тежи да је прах Подгоричана био боље врсте.

За вријеме ових догађаја они који су остали вјерни ухватише пригоду, те на брзу руку укрцаше у лађу свог генерала Вукотића; овај, пребродивши ријеку Морачу, пребјеже у Љешанску нахију, одакле стиже 21 т. мј. у редовно своје боравиште, на Цетиње.

И поред свега тога, ако се може повјеровати јавном гласу, Вукотић не мисли одустати од намјераваног предузећа, да умањи границе Црне Горе на оне старе Иванбеговине, и да особито размишља како би оживио ратнички дух својих поданика, озлијеђених кобним успјесима, да се поново појаве на бојишту и боре противу Арбанаса.

У Срезу которском пораз Црногораца произвео је различит утисак. Док се римокатолици веселе, примјећује се највећа потиштеност код православних, ма да они ипак гаје наду да ће временом видјети остварене своје жеље.

Задар, 29 марта 1832

Президијум Намјесништва у Задру под 29-Ш-1832 бр. 144/д. р. поднио је горњи извјештај министру полиције грофу Седлницком.

II

СВИДЈЕТЕЉСТВО

Дано ово **Шутању Беланову Шоћу** родом из Љуботиња утому што он будући ја остављен Црногорцима у Зету он јавилсја к мене с своем сином умриет са мном уедно и ја видећи његову вјерност и јуначство узео сам га при себе за перјаника — кои се находи около две године и служио ме вјерно и његоћ сам га посла вазда е испунја моју заповиед усрдно и благоразумно за то и даем њему ово заповисанием моим и сутвежде-нием мога печата дано у Црну Гору на Цетиње 12 октобра 1833 године

(М. п. у воску)

Президент и кавалер
Иван Вукотић¹⁾

Наводи у увјерењу слажу се и са народном пјесмом у којој се о Шутану каже: „Куда гине бане генерале, / Нека гине Шутан Шоћ са сином. . .” Улога Шутанова као бунције против Турака огледа се и у „Посланицама митрополита црногорског Петра I”, које је за штампу средио Д. Вуксан (стр. 171). Шутан се спомиње и у пјесми владике Рада „Похара Жабљака” у „Огледалу српском.”

¹⁾ Оригинал овог документа — као што је Вуксан означио на претпису — налази се код братства Шоћ.